

– BESZÁMOLÓ –

A MÁSODIK ADATNAP

*Nemzetközi konferencia és szakmai fórum adatstratégiákról***1. Az ADATNAP háttere**

Az Első ADATNAP¹ nagy sikerét követően a konferencia és szakmai fórum kétnyelvű nemzetközi eseménnyé bővült. A 2025. április 24–25-én, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karán lezajlott ADATNAP célja az volt, hogy keretet biztosítson az Európai Unió és a tagállamok adatstratégiai szabályozásának végrehajtásáról szóló informális szakmai megbeszéléseknek, mindezt nemzetközi keretek közé emelve. 2022-től több kulcsfontosságú, az Európai Unió és a tagállamok adatstratégiáit alapjaiban megváltoztató uniós rendelet született. A konferencia azt tűzte ki célul, hogy párbeszédre és közös gondolkodásra hívja és ösztönözze az adatkezelés, a kommunikáció és a digitális szolgáltatások területén érintett uniós, nemzeti, állami, nem-kormányzati, üzleti és akadémiai szférákban érdekelt feleket. A konferencia fő szervezői – a tavalyi évhez hasonlóan – a Magyar E-közigazgatástudományi Egyesület és az Erekly István Közjogi Kutatóközpont voltak.

A Magyar E-közigazgatástudományi Egyesület² 2005-ben jött létre, tagjai informatikusok, közgazdászok, szociológusok és jogászok. A közigazgatásért való tenni akarás köti össze őket, illetve a társadalmi-gazdasági lét feltételeinek javítása érdekében történő munkálkodás. Az Egyesület Magyarország felemelkedéséhez az e-közigazgatás témakör tudományos művelésével, ajánlások megfogalmazásával, szakmai publikációkkal és rendezvények szervezésével kíván hozzájárulni.

A 2011-ben alapított Erekly István Közjogi Kutatóközpont³ mára a PPKE JÁK legnagyobb kutatási formációjává vált. Mintegy 30 kutató munkáját fogja össze, köztük senior és junior, hazai és külföldi jogtudósokkal. A Kutatóközpont olyan kutatásokat folytat, amelyek igazodnak a Pázmány Péter Katolikus Egyetem küldetéséhez és profil-

¹ Az eseményről ld. Ott Anett – Ungvári Álmos: Konferenciabeszámoló – Az első Adatnap-konferencia és szakmai fórum az adatstratégiákról, digitális piacról, digitális szolgáltatásokról, valamint a mesterséges intelligenciáról. *Iustum Aequum Salutare*, 2024/3. 201–215.

² A Magyar E-közigazgatástudományi Egyesület honlapja elérhető: <https://www.magvary.hu/>

³ Az Erekly István Közjogi Kutatóközpont honlapja elérhető: <https://erekly.jak.ppk.hu/>

jához. Elősegíti a párbeszédet, a kölcsönös fejlődést és az emberközpontú világ megvalósulását. A kutatási területek az alkotmányjog, alapjogok, összehasonlító jog, valamint a központi és területi közigazgatás, illetve a közigazgatás kontroll-mechanismusainak legváltozatosabb témaköreit érintik. Mindezek között is kiemelkedik a digitalizáció és közadatok kérdése, amelyek mára minden jogterület meghatározó közege lett.

A Második ADATNAP fővédnöke Koltay András, a PPK E egyetemi tanára, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság elnöke volt, fő támogatója a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság.

2. Nyitó szekció

A konferencia résztvevőit Sántha György, a Magyar Y Zoltán E-közigazgatástudományi Egyesület elnöke köszöntötte, kiemelve, hogy az idei eseményen való részvételre közel háromszáz fő jelentkezett, akik nagy része online tudott bekapcsolódni. A Második ADATNAP-ot megnyitó ünnepélyes beszédében Komáromi László, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának dékánja Szent II. János Pál pápa *Ex corde ecclesiae* című, a katolikus egyetemekről szóló apostoli rendelkezését idézve hangsúlyozta, hogy egy katolikus egyetemnek feladata a súlyos kortárs problémák olyan területeken történő tanulmányozása, mint az emberi élet méltósága, a mindenki iránti igazságosság előmozdítása, az egyéni és családi élet minősége, a béke és politikai stabilitás keresése, a világ erőforrásainak igazságosabb elosztása, valamint egy új, az emberi közösséget nemzeti és nemzetközi szinten jobban szolgáló gazdasági-politikai rend elősegítése. Ezek bár általánosan megfogalmazott célok, azonban kapcsolatba hozhatók azokkal az új lehetőségekkel, amelyet az adatok gyűjtése és feldolgozása terén a modern technológia lehetővé tesz. Az adat-technológia és az adattudomány területén az elmúlt években tapasztalt robbanásszerű fejlődés az életünk minden szegmensében megjelenik. Hozzájárulhat az emberhez méltóbb élet megvalósításához az egészségügy, az oktatás vagy akár a környezetvédelem területén. Ugyanakkor a történelmi tapasztalat azt mutatja, hogy az új technikai lehetőségekkel vissza is lehet élni. Így szükséges meghúzni azokat a – sokszor nem is olyan egyértelmű – határokat, amelyek az emberhez méltó, az ember értékeinek kibontakoztatását lehetővé tevő, valamint az ember méltóságát sértő, emberre veszélyt jelentő, embert leigázó megoldások között húzódnak. Az adatgazdaság, adatpolitika, adatstratégia új lehetőségeinek az ember és a társadalom javára történő hasznosítása jelentette munkához járul hozzá örömmel – dékán úr szavai szerint – a Pázmány Péter Katolikus Egyetem. Dékán úr üdvözölte azt is, hogy a konferencia tematikája, illetve előadói és résztvevői köre jelentősen bővült az egy évvel korábbi eseményhez képest, így hatványozottabban megvalósul a párbeszéd a civil, a gazdasági és az akadémiai szféra nemzeti és nemzetközi szereplői között.

A nyitó szekció első, a 2024-es magyar EU elnökség alatti digitális szakpolitikáról szóló előadását Sorbán Kinga, Magyarország Európai Unió Melletti Állandó Képviselének dolgozó távközlési és információs társadalomügyi szakdiplomata tartotta. Előadása elején leszögezte, hogy a digitális szakpolitika egy rendkívül szerteágazó terület, a vonatkozó célkitűzések és intézkedések számos szektort érintenek, mint például a távközlési infrastruktúra, a gyermekvédelem vagy akár a pénzügyi szektor. Ennélfogva pedig a terület fejlődésének üteme is nehezen kiszámítható. Ugyanakkor

a digitalizáció Európa versenyképessége szempontjából – amely kérdéskör az egész magyar elnökség alatt központi szerepet kapott – kulcsfontosságú, hiszen a technológia területén szembevető a lemaradás a globális versenytársakkal szemben. Emellett fontos a digitalizáció különböző társadalmi aspektusaira, a lehetséges kockázatokra is felhívni a figyelmet, úgy mint a kiberkockázat, a mesterséges intelligencia kockázatai, valamint a gyermekek sérelmére online térben elkövetett visszaélések. Ezek szabályozása mind-mind többlet terhet jelent az európai piacnak. Rendkívül nehéz és folyamatos kihívást jelent az innováció és a vállalkozóbarát környezet kialakítása közti törékeny egyensúly fenntartása. A magyar elnökség tevékenységére rátérve *Sorbán Kinga* hangsúlyozta, hogy a jogalkotási tevékenység igencsak visszafogott volt az időszakban, hiszen a megelőző, 2021–2024-es jogalkotási ciklus igazi jogalkotási dömpingnek mondható. ekkor fogadták el többek között a gigabites infrastruktúrákról szóló rendeletet (*Gigabit Infrastructure Act, GIA*), az adatkormányzási rendeletet (*Data Governance Act, DGA*), az adat rendeletet (*Data Act*), a mesterséges intelligenciáról szóló rendeletet (*AI Act*), a digitális szolgáltatásokról szóló rendeletet (*Digital Services Act, DSA*), illetve a digitális piacokról szóló rendeletet (*Digital Markets Act, DMA*) is. Ennek ellenére a magyar elnökség igen aktívnak mondható. A mesterséges intelligencia kérdése kapcsán például ez időre tehető egyrészt az Európa Tanács mesterséges intelligenciáról, az emberi jogokról, a demokráciáról és a jogállamiságról szóló keretegyezményének Európai Bizottság általi aláírása, másrészt pedig az Európai Számvevőszék mesterséges intelligencia tárgyú külön jelentéséről elfogadott, a mesterséges intelligenciával kapcsolatos uniós beruházások növeléséről és a digitális infrastruktúrához való hozzáférés segítéséről szóló tanácsi következtetések kidolgozása. Az adatszabályozással kapcsolatos tevékenység kapcsán pedig kiemelendő az *E-privacy rendelet* tervezetének tárgyalása, amelyet végül – már a magyar elnökséget követően – az Európai Bizottság visszavont, tekintve, hogy – elsősorban elavultsága miatt – a korábban javasolt formában nem lenne működőképes. Az előadó összegzésként arra a megállapításra jutott, hogy a magyar elnökség katalizátorként tudott hozzájárulni az uniós digitális keretrendszer formálásához.

Az európai adatstratégia és az európai „adatunió” stratégia: a következő fejezet Európa adatgazdasági politikájában című előadásában *Tóth Andrea Katalin* igazgatói szakpolitikai asszisztens (Európai Bizottság, Tartalmak, Technológiák és Kommunikációs Hálózatok Főigazgatósága) átfogó képet adott arról, hogy az adatpolitika terén hol tart az Európai Unió, illetve mi várható a következő öt év során. A prezentáció elején a 2020 februárjában elfogadott *Európai adatstratégiára* utalt vissza, amely egységes piac megvalósítását tűzte ki alapvető célként az adatpolitika terén. Ennek négy pillére a horizontális jogalkotási és irányítási rendszer, az adatpiac fejlesztéséhez szükséges technológiák támogatása és finanszírozása, a kompetencia, vagyis megfelelő számú informatikai szakember biztosítása, valamint a közös európai adatterhek megalkotása. E négy pillér közül kettőt emelt ki és foglalkozott velük részletesebben is az előadó. A közös európai adattér koncepciót egyrészt az ICT környezetet jelentő kemény (*hard*), másrészt a közigazgatási, szerződési, jogi szabályokat felölelő puha (*soft*) infrastruktúra teszi ki. Ezek megvalósítása a különböző szektorokban eltérő mértékben valósult meg eddig, de a megvalósítás – gördülő rendszerben – folyamatos. Ami pedig a horizontális jogalkotást illeti, négy rendelet – *DGA, Data Act, DMA, valamint a nagy*

értékű adatkészletekről szóló végrehajtási rendelet (Implementing Act on High-value Datasets, HVD) – rögzíti az adatgazdaság egyes szegmenseit. Ennek kapcsán felmerülhet ugyan a jogalkotás szétaprózódásának kritikája, azonban látni kell, hogy az uniós jogalkotás rendkívül összetett feladat, amelynek során sok érdek összehangolása szükséges. Így ha egyetlen normában kellene összefoglalni az adatgazdaság szabályait, féltő, hogy nem kerülne sor az elfogadására. Az előadó a jogi struktúra legfontosabb elemeinek tekinthető két horizontális jogszabályról, a strukturális jelentőségű, első-sorban az adatgazdaságban felhasználható eszközökre koncentráló *Adatkormányzási rendeletről*, valamint a struktúrát, a mechanizmusokat tartalommal megtöltő, jogokra és érdekekre koncentráló *Adatmegosztási rendeletről* bővebben is beszélt. Összegző-ként *Tóth Andrea Katalin* arra a megállapításra jutott, hogy az *Európai adatstratégia-ban* foglaltak mára többé-kevésbé teljesültek. A következő öt év irányaként az európai adatuniós stratégiát nevezte meg, amely koncepció tartalmának kidolgozása még folyamatban van. Egyértelműen meghatározható azonban három olyan problematikus terület – úgy mint az egyszerűsítés, a nemzetközi adatáramlás, valamint a mesterséges intelligencia további fejlesztése eddig fel nem használt adatbázisok révén –, amelyek egyértelműen fejlesztésre szorulnak az adatpolitika területén.

Vass Norbert, a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság osztályvezetője és Magyarország EDIB delegáltja előadásában előbb az EU *Adatkormányzási rendeletéről* érkezett, röviden összefoglalva annak hátterét, illetve tárgyát. Ezt követően hosszabban kitért a rendelet magyarországi alkalmazására, amely kapcsán megkerülhetetlen a végrehajtási szabályokat rögzítő *2023. évi CI. törvény a nemzeti adatvagyon hasznosításának rendszeréről és az egyes szolgáltatásokról*. Ugyanakkor hiába alkalmazandó 2023. szeptember 24-től a rendelet, még több végrehajtási szabály elfogadása szükséges mind a Bizottság, mind pedig a tagállamok részéről. Az előadó kitért az adatkormányzási rendelet szereplőire is, amelynek során hangsúlyozta, hogy az egyablakos információs pont célja, hogy a felhasználók számára megkönnyítse a közérdekű adatokhoz való hozzáférést. Az illetékes szerv – Magyarországon a Nemzeti Adatvagyon Ügynökség – az, amely közvetít a közszférabeli szervezetek és az adatfelhasználók között, elbírálja a közadat kérésének teljesíthetőségét és segíti a közszférabeli szervezetet az adatszolgáltatás teljesítésében. *Vass Norbert* röviden számba vette a NAIH *Európai Unió Digitális Adatstratégia Osztályának* feladatait is, úgy mint az adatközvetítő szolgáltatók és az adataltruista szervezetek nyilvántartásba vétele és felügyelete, megfelelőségi bizonyítvány kiállítása, valamint részvétel az Európai Adatinnovációs Testület és annak munkacsoportjai munkájában. A prezentáció hosszabban foglalkozott az *információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény* szerinti, a DGA-val kapcsolatos új eljárásokról. Végig vette az adatközvetítő szolgáltatók megfelelése igazolásának, az adataltruista szervezetek nyilvántartásba vételének, valamint az adatközvetítő szolgáltatók és az adataltruista szervezetek felügyeletének menetét. Az *Adatkormányzási rendelet* felülvizsgálata kapcsán az előadó leszögezte, hogy a jogszabály célja az elérhető uniós adatbázisok hasznosítása, és a köz- és a magánszférabeli adatok Unión belüli hatékonyabb hasznosítása volt. Ennek sikeressége azonban igencsak kétséges, hiszen a huszonhét uniós tagállamban összesen tizenhat nyilvántartásba vett adatközvetítő szolgáltató található és mindössze egy adataltruista szervezet. Ami Magyarországot

illeti, jelenleg nincs adataltruista szervezet és csupán egy nyilvántartásba vett adat-közvetítő szolgáltató található. Az előadás végén az Európai Adatinnovációs Testület felépítéséről, működéséről és feladatairól esett néhány szó. Utóbbi körben kiemelte, hogy az Európai Adatinnovációs Testület feladatát, azaz hogy tanácsadást és támogatást nyújtson az Európai Bizottságnak a következetesen követendő hatósági gyakorlat és az interoperabilitás területein.

Léo Quentin, a francia elektronikus hírközlési szabályozó hatóság (*Autorité de régulation des communications électroniques*, a továbbiakban: *Arcep*) felhő- és adat-szolgáltatási osztályvezetője előadásának elején bemutatta az *Arcep*-et, amely az elektronikus kommunikációval, postai szolgáltatásokkal és a nyomtatott sajtó terjesztésével kapcsolatos független szabályozó hatóság Franciaországban. A szabályozási, felügyeleti és panaszkezelési hatáskörrel rendelkező, 1996-ban létrehozott hatóság feladatköre kiterjed továbbá többek között az internet semlegességének védelmére, az adatközvetítő szolgáltatók kötelezettségei betartásának ellenőrzésére és a felhőszolgáltatások szabályozására is. Az *Arcep*, mint Franciaország internetes, vezetékes és mobil, valamint postai hálózatainak megalkotója és őre, azon dolgozik, hogy ezek a hálózatok „közjóként” fejlődhessenek. Léo Quentin kitért az *Adatkormányzási rendelet*, valamint az *Adatmegosztási rendelet* franciaországi alkalmazására is. Előbbi kapcsán kiemelte, hogy Franciaországban – az Európai Unióban egyedülálló módon – nyolc adatközvetítő szolgáltatót vettek nyilvántartásba, utóbbi vonatkozásában pedig megemlítette, hogy októberben nyilvános konzultációt indítanak a rendelet végrehajtása kapcsán.

Gaál Barna, a Digitális Magyarország Ügynökség Zrt. nemzetközi igazgatója az egységes európai adattér létrehozását és a digitális szuverenitás biztosítását célként kitűző Európai adatstratégia magyar vonatkozásairól beszélt, kitérve a 2022–2030 közötti Nemzeti Digitalizációs Stratégiára, illetve számba vette a releváns magyar jogszabályokat. Hangsúlyozta, hogy Magyarország prioritásként kezeli a digitális infrastruktúrát, szolgáltatásokat, készségeket, valamint az adatgazdaságot. Több témakört érintve az előadó a mérvadó adatforrások és alapnyilvántartások kapcsán beszélt arról, hogy a Nemzeti Közadatkataszter javítja az adatok átláthatóságát, fellelhetőségét, használhatóságát, a Digitális Állampolgárság Program szolgáltatástervezési alapelvei pedig az egyszerűséget és az automatizálást célozzák. A köz- és a magánszféra partnersége kapcsán a Nemzeti Adatvagyon Ügynökség civil szervezetekkel való, az adatok újrafelhasználása és a szolgáltatásfejlesztés területére kiterjedő együttműködésről, az automatizálás és az adatvezérelt irányítás kapcsán pedig a szolgáltatásokba ágyazott mesterséges intelligencia alapú eszközök – úgy mint a chatbotok vagy a hangfelismerés – alkalmazásáról, illetve az adatelemzés politikai döntéshozatalban és szolgáltatásnyújtásban – például egészségügy, várostervezés – való használatáról értekezett. A prezentáció végén Gaál Barna a felmerülő kihívásokat és kockázatokat részletezte, amelyek közül kiemelhető a kormányzati szervek, más elektronikai szolgáltatók és a magánszervezetek közötti egyenetlen digitális érettség, az adatminőség, a szabványosítás és a metaadatok dokumentációja, anonimizálás a közbizalom érdekében, vagy a végrehajtást korlátozó finanszírozási hiányosságok. Az előadást pedig azzal zárta, hogy ajánlásokat és jövőbeli prioritásokat fogalmazott meg, mint például az európai digitális személyiadat-tárca országos bevezetése, több ország közötti együttműködés elmélyítése például a digitális infrastruktúra, adatterek, szabványok és a finanszírozás

területén, valamint a köztisztviselők, a kkv-k és a polgárok digitális készségeinek javításába történő befektetés.

3. Nemzetközi szekció (Adatkormányzás, nemzetközi és EU szervek, új emberi jogok)

A konferencia *Nemzetközi szekcióját* Friso Roscam Abbing, az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége stratégiai kommunikációs tanácsadója nyitotta meg. Szerinte az adatkormányzás kiemelten időszerű és fontos téma, az alapjogok, a jogállam és a demokrácia védelme tekintetében ugyanis a jelenlegi a legtöbb kihívással terhelt időszak a második világháború óta. Előadása elején az ügynökség korábbi, digitalizációval és mesterséges intelligenciával foglalkozó jelentéseire utalt vissza, egyúttal hangsúlyozta, hogy az Európai Unió számos kapcsolódó kérdés kapcsán válaszüthöz érkezett. Az alapjogok és a demokrácia algoritmikus éraban való védelmét négy kiemelt témakör, a véleménynyilvánításhoz való jog, a dezinformáció, a diszkrimináció, valamint a választás, a szabad demokratikus eljárások vizsgálata felől közelítette meg. Hangsúlyozta, hogy a szabad véleménynyilvánítás a demokrácia alapja, ugyanakkor a különböző illegális tartalmak – mint például a gyűlöletbeszéd – nem élvezhetnek védelmet, így a szólásszabadság nem jelenti mindenfajta moderáció megszüntetését. A félretájékoztatás kapcsán az annak megelőzéséhez szükséges legfontosabb feladatokat szedte pontokba, nevesítve például a közösségi média ellenőrizhetetlenségének megszüntetését, megfelelő végrehajtási eszközök garantálását, illetve a minőségi újságírás támogatását helyi szinten. Ugyanis a demokratikus működés alapja nem pusztán a szólás, hanem a tájékozott szólás szabadsága. Ráadásul a dezinformáció nagyon is valóságos fenyegetést jelent a demokráciára, ahogyan arra a közelmúltbeli román elnökválasztás esete is rámutat. Konklúzióként Friso Roscam Abbing elmondta, hogy ugyan a digitális kor röviden általa ismertetett veszélyei nagyon is valóságosak, ugyanakkor az ügynökség elköteleződése is az a demokrácia és az alapjogok védelméért való aktív munkálkodás iránt.

Kristian Bartholin, az Európa Tanács adatvédelmi osztályvezetője a globális adatkormányzás szükségességéről adott elő, az Európa Tanács nézőpontjából. Kezdeként elmondta, hogy az adatminőségre, adatgazdálkodásra, adatvédelemre és adatkezelésre vonatkozó szabályozási keretként meghatározható adatkormányzás szorosan kapcsolódik a valamivel tágabb értelemben vett digitális kormányzás fogalmához, amelyet az Európa Tanács általában a szabványalkotási és szakpolitikai kezdeményezéseinek leírására használ. Hangsúlyozta, hogy az új digitális technológiák jelentette társadalmi kihívások érdemben nem kezelhetők kizárólag nemzeti vagy akár regionális szinten. A hatékonyság érdekében globális jogi és politikai keretre van szükség, amely minden érintett szereplő számára egyenlő feltételeket teremt, és biztosítja a nemzetközi együttműködést. Az Európa Tanács évtizedek óta foglalkozik olyan digitális kormányzási kérdésekkel európai és globális szinten, mint a személyes adatok védelme, a kiberbűnözés vagy akár a mesterséges intelligencia. A szervezet és tagállamai az elmúlt években a világ más régióinak államaival, valamint más nemzetközi és regionális szervezetekkel szoros együttműködésben jogi kereteket dolgoztak ki a digitális kérdések globális kormányzásának előmozdítása érdekében. A legfrissebb példa erre az Európa Tanács 2024-es mesterséges intelligenciáról, az emberi jogokról, a demok-

ráciáról és a jogállamiságról szóló keretegyezménye (*Council of Europe Framework Convention on Artificial Intelligence and Human Rights, Democracy and the Rule of Law*). Az Európa Tanács még 2019-ben kezdeményezte a mesterséges intelligencia szabályozásának kidolgozását az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság védelme érdekében, egy multidiszciplináris és inkluzív folyamat keretében, az államok, nemzetközi és regionális szervezetek, a civil társadalom, az akadémiai körök és az ipar képviselői részvételével. A tárgyalások egészen 2024 márciusáig tartottak, az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága májusban elfogadta a keretegyezményt, amelyet aztán szeptemberben megnyitottak aláírásra. Ennek megfelelően mindezidáig tizennégy állam és az Európai Unió alá is írta. A keretegyezmény – amely az emberi méltóság és egyéni autonómia, az átláthatóság és felügyelet, az elszámoltathatóság és felelősség, az egyenlőség és megkülönböztetésmentesség, a magánélet és személyes adatok védelme, a megbízhatóság, valamint a biztonságos innováció alapelveire épül – célja, hogy jogi alapot biztosítson a mesterséges intelligencia által az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság számára jelentett főbb kihívások kezelésére irányuló globális együttműködéshez. A keretegyezmény végrehajtását a szerződést ratifikáló, vagy ahhoz csatlakozó államokból álló különleges testület (*Conference of the Parties*) fogja felügyelni, egyúttal gondoskodik majd annak értelmezéséről. Az előadó fontosnak tartotta megjegyezni, hogy a keretegyezmény nem hoz létre új, a digitális technológiákra vonatkozó emberi jogokat, hanem elősegíti a meglévő jogok folyamatos, zökkenőmentes alkalmazását olyan helyzetekben, amikor mesterséges intelligencián alapuló rendszereket használnak érzékeny döntések – mint például egy személy jogait érintő közigazgatási vagy bírósági határozat – meghozatalához. Kristian Bartholin a digitális kormányzás másik fontos aspektusára, a személyes adatok védelmére is kitért, amely vonatkozásban az egyének védelméről a személyes adatok gépi feldolgozása során című 1981-es egyezmény (*Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data*) az egyetlen, amely globális jelentőséggel bír. Az egyezmény modernizálása az online világ új realitása és kihívásai miatt szükségessé vált, így az egyezményben újonnan rögzítésre kerültek többek között az arányosság és az adatminimalizálás elveire, valamint az adatkezelés jogszerűségére vonatkozó szigorúbb követelmények, az érzékeny adatok típusainak kiterjesztése, az adatvédelmi incidensek bejelentésének kötelezettsége, az adatkezelés nagyobb átláthatósága, új jogok az algoritmikus döntéshozatalban érintett személyek számára, illetve a határokon átnyúló adatáramlás egyértelmű szabályozása. Az előadása végén összegzésként elhangzott, hogy az Európa Tanács nemcsak meg van győződve a globális digitális- és adatkormányzás szükségességéről, hanem 1981 óta kulcsszerepet játszik az adatok és a digitális technológiák legfontosabb jogi vonatkozásainak globális szabályozását lehetővé tevő jogi és politikai keretek kialakításában.

Turbék Zoltán, Magyarország ENSZ és WTO mellett működő Állandó Képviselőtök helyettes képviselője előadásában a globális adatkormányzás kérdésével foglalkozott az ENSZ nézőpontjából, ezzel – ahogyan arra utalt is – tágitva a konferencia fókuszát. Prezentációját a globális adatkormányzás fogalmának meghatározásával kezdte, rámutatva, hogy e definíció kapcsán nem beszélhetünk konszenzusról, hiszen egyes intézmények vagy szerzők más-más meghatározást használnak. Tehát az adatkormányzás különböző prioritásokat és fókuszokat tükröző megközelítései igencsak széttagolt

képet mutatnak. Az ENSZ Kereskedelmi és Fejlesztési Konferenciájának digitális gazdaságról szóló 2021-es jelentése szerint erős érvek szólnak egy globális adatkormányzási keretrendszer mellett, amely elősegítené a globális adatmegosztást és olyan közjavak fejlesztését, amelyek hozzájárulhatnak a főbb globális kihívások, például a szegénység, az egészségügy, az éhínség és az éghajlatváltozás megoldásához. A globális adatkormányzási kihívások megoldásához új, kellően hatékony intézményi keretre van szükség, a nemzetközi intézményi keretek nem alkalmasak a globális adatkormányzás sajátosságainak és igényeinek kezelésére. Ahhoz, hogy az adatkormányzásról és a határokon átnyúló adatáramlásról szóló globális viták teljes mértékben inkluzívak legyenek, ideális esetben az ENSZ égisze alatt kellene zajlaniuk. Az előadó kitért az ENSZ Globális Digitális Megállapodására (*Global Digital Compact 2024*) is, amely külön célként nevesíti felelősségteljes, méltányos és interoperábilis adatkormányzási megközelítések előmozdítását. Valamint beszélt az ENSZ Fejlesztési Tudományos és Technológiai Bizottsága (*Commission on Science and Technology for Development*) adatkormányzási munkacsoportjának létrehozásáról, tagjairól, tevékenységéről és a kihívásokról, amelyekkel szembe kell néznie. Utóbbiak közé sorolható többek között, hogy milyen típusú adatok relevánsak az adatkormányzásról szóló viták során, mely tényezők határozzák meg az adatkormányzási megállapodások méltányosságát, illetve melyek az adatkormányzás alapvető elvei.

Babos Gergely, a magyar adatmenedzsment szövetség (*Data Management Association Hungary*) szakértője és alapító tagja, az OTP Bank Nyrt. adatmenedzsment vezetője *Hogyan változnak egy adatmenedzsmentért felelős vezető feladatai a szervezet adatérettségének fejlődése közben?* címmel tartott előadást, amelyben egy nagyvállalat digitális átalakulása kapcsán saját tapasztalatait igyekezett megosztani. Elsőként az adatkezelési vezető (*Chief Data Officer*) fogalmát tisztázta: egy olyan vállalati tisztviselőt takar, aki az egész vállalatra kiterjedő irányításért és az információk eszközként való felhasználásáért felelős, adatfeldolgozás, elemzés, adatbányászat, információkereskedelem és egyéb eszközök segítségével. Az előadó a vállalatban betöltött szerepe, az ott végzett munkája változásain keresztül mutatta be az adatkezelési feladatok evolúcióját. Eleinte még csupán IT szakemberek által végzett adattárolásra volt szükség, később azonban több tevékenységet integrált ez a terület, így az eddigi gondolkodásmód átalakítása vált szükségessé, amely azt eredményezte, hogy – ami a saját szerepét és munkáját illeti – mára nem projektmenedzser vagy adatépítész, sokkal inkább üzletember. Az előadás zárásaként az előadó az adatkezelési feladatok változása és átalakulása kapcsán levonható tanulságként az új technológiák, eszközök, illetve bevált gyakorlatok megismerésének, az üzleti gondolkodásmódnak, a szervezeti átalakításoknak, valamint a közösség építésének fontosságát emelte ki.

A szekció záró előadását Carlos Amunátegui, a Chilei Pápai Katolikus Egyetem (*Pontificia Universidad Católica de Chile*) jogi karának professzora tartotta az emberi jogokat érintő, a neurotechnológiához, neurojogokhoz és neuroadatokhoz kapcsolódó új fejleményekről. Az igencsak jövőbe tekintő és első hallásra olykor sci-fi-nek ható téma aktualitását az előadó számos példával érzékeltette. Ezek között megemlítette a *Meta* közelmúltbeli – már-már gondolatolvasásnak ható – projektjét, amelyben a résztvevők különböző nyelveken hangoskönyveket hallgattak és neuroadataik alapján, mesterséges intelligencia segítségével leképezték a hallott szöveget. De megem-

lítette a 2025-ös, *Brain2Qwerty* névre hallgató szövegalkotási modellt, amely során – szintén a *Meta* kezdeményezésére – gyakorlatilag a billentyűzetet helyettesítették neuroadatokkal. Ezek mellett különböző invazív technológiákat is megemlített, amelyeknél agyba ültetett chip segítségével lehet az adott személy mozgását követni vagy az agyból származó jeleket számítógépre továbbítani. Vagyis az agy és egy számítógép összekapcsolása mára realitássá vált. Mindezek számos problémát felvetnek, hiszen a neuroadatokból nagyon sok mindenre – politikai véleményre, szexuális irányultságra, érdeklődési körre, félelmekre – lehet következtetni. Ráadásul amennyiben például egy vállalat tisztában van azzal, hogy az emberektől milyen neurológiai reakcióra számíthat, könnyedén manipulálhatja is őket. Mindezek a problémák és – leginkább alapjogi és adatvédelmi – kérdések a neurojogok koncepciójának kialakulásához vezettek. Ennek megfelelően számos nemzetközi nyilatkozat látott már napvilágot az OECD, az ENSZ vagy éppen az Európa Tanács részéről, de az előadó megemlítette az Egyesült Államok több államát, valamint Brazíliát, Mexikót és Argentínát is, ahol jogszabályi szinten foglalkoznak a kérdéssel. Külön kiemelte, hogy a chilei alkotmány 2021-es reformja során a neuroadatok védelmének alkotmányba foglalásával a neurojogok Chileben immár alkotmányos szintű védelemben részesülnek.

A szekció – és a konferencia első napjának – végén a résztvevőknek lehetőségük nyílt kérdéseket intézni az előadókhoz. Ennek megfelelően többek között az Európai Unió adatszabályozásának egyszerűsítése kapcsán érkezett hozzászólás a közönség soraiból, kiemelve, hogy Magyarország a *nemzeti adatvagyon hasznosításának rendszeréről és az egyes szolgáltatásokról szóló 2023. évi CI. törvény* elfogadásával már tett hasonló kísérletet és így számos nehézséggel – elsősorban terminológiai problémákkal – hazai szinten már szembesültünk. A kérdező és Tóth Andrea Katalin, a megkérdezett előadó egyetértettek abban, hogy hatalmas kihívással néz szembe az Európai Unió. Egy másik kérdés nyomán pedig arról folytattak rövid eszmecsere a konferencia résztvevői, hogy mi segítheti azt, hogy az adatkormányzás vonatkozásában a globális Dél és a globális Észak között tapasztalható egyenlőtlenséget eltüntessék vagy legalább ne növeljék tovább.

4. Első Panel – Hozzájáruláson alapuló adatkezelés, hiteles adatmegosztás, digitális adattárca

A konferencia második napjának első, *Hozzájáruláson alapuló adatkezelés, hiteles adatmegosztás, digitális adattárca* címet viselő paneljét Zelena Viktória, az IdomSoft Zrt. stratégiai divízióvezetőjének vitaindító előadása nyitotta meg. Az ezt követő pódiumbeszélgetésen részt vett még Bendik Tamás, a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság elnökhelyettese, Kiss Attila, a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság Társadalmi Kapcsolatok Főosztályának főosztályvezetője, Szabó Áron, az E-Group ICT Software Zrt. informatikai biztonsági tanácsadója, valamint Sylvester Nóra, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság E-szolgáltatás-felügyeleti Osztályának osztályvezetője. A pódiumbeszélgetést az Ereky István Közjogi Kutatóközpont részéről Aczél-Partos Adrienn moderálta.

Előadását Zelena Viktória a Digitális Állampolgárság Program (DÁP) rövid bemutatásával kezdte, kiemelve annak felhasználóközpontú megközelítését, de kitért az applikáció használatára, illetve az ahhoz szükséges regisztrációra és azonosításra is.

A hozzájáruláson alapuló adatkezelés hazai és uniós jogi hátterének összefoglalását követően három szolgáltatást mutatott be. A hiteles adatmegosztás célja, hogy a DÁP mobilalkalmazásban előállítható digitális dokumentummal ki lehessen váltani többek között a TAJ kártya, az adókártya és a lakcímkártya használatát. Ez jelentős lépést jelent a papírmentes ügyintézés felé, azonban még kevésbé ismert. Az adattárca szolgáltatás végső célja, hogy egy, az *eIDAS-rendeletnek* megfelelő uniós tárca legyen elérhető az állampolgárok számára. Ennek feltétele egyrészt egy ezt szolgáltató informatikai termék megalkotása, másrészt pedig ennek működését biztosító szervezeti és jogi keretrendszer megteremtése. Az előadó rámutatott, hogy a hiteles adatmegosztás, valamint az adattárca működése az érintett állampolgár aktív közreműködését feltételezi. Azonban a felhasználók részéről van igény arra is, hogy bizonyos adataikhoz az egyes piaci szolgáltatók e nélkül is hozzáférhessenek. Ezt hivatott biztosítani a hozzájáruláson alapuló adatszolgáltatás, amely lehetővé teszi, hogy az aktív felhasználói profillal rendelkező DÁP állampolgár felhatalmazása alapján az arra jogosult szervezetek elektronikus formában hiteles adatokhoz férjenek hozzá a közhiteles nyilvántartásokból.

A pódiumbeszélgetés elején a résztvevők az adatkezelés történeti előzményeit igyekeztek a jelenlegi helyzetre vonatkoztatni. Bendik Tamás kiemelte, hogy a rendszerváltástól – amikor a személyes adatok védelme alapjogként megjelent – az átlátható állam és átláthatatlan állampolgár víziója érvényesült sokáig, amiből az osztott információs rendszerek, valamint a profilalkotás tilalma is következtek. Az elmúlt évek tendenciája azonban az, hogy nem az állam, hanem különböző piaci szereplők váltak a legfőbb adatkezelőkké. A közelmúltban azonban az államok felismerték a kezelésükben lévő adatvagyon jelentőségét és hasznosíthatóságát, amely szemléletváltás a rendszerváltáskori megközelítéshez tendál és az osztott információs rendszerekhez való visszarendeződés figyelhető meg. Sylvester Nóra arra tért ki, hogy az általános adatvédelmi rendelet (GDPR) hatálybalépése előtt a felhasználói jogok védelme volt előtérben, azt követően az ágazati szabályok speciális hozzáférési szabályokat rögzítettek. Valamint a terület innovatív jellegét hangsúlyozta, amelyet szektorálisan újra kellene gondolni. Szabó Áron az élethosszig tartó adatok szükségességét hangsúlyozta, amelyre a DÁP megoldást jelenthet. Kiss Attila a változásokhoz kapcsolódó állampolgári reakciókról beszélve megjegyezte, hogy az ügyfélkapu rendszerének leváltásakor rengeteg elutasító visszajelzést kaptak a DÁP kapcsán. Álláspontja szerint az adatok biztonságos átadására vonatkozó szabályozás kapcsán jó a jogalkotói szándék, illetve irány, azonban a hozzájárulás kifejezést, illetve fogalmat nem használná e körben.

Ez utóbbi meglátásra rácsatlakozva a moderátor azzal a kérdéssel fordult a pódiumbeszélgetés résztvevőikhez, hogy valóban a hozzájárulás-e a megfelelő jogalap, illetve az adatkezelés mindig önkéntességen alapul-e vagy vannak jogszabályból fakadó kötelezettségek is. Bendik Tamás meglátása szerint amikor az állampolgárnak választási lehetősége van a tekintetben, hogy igénybe vegye-e az állam szolgáltatását, illetve azt milyen célok érdekében tegye meg, olyankor adatvédelmi szempontból nem a GDPR szerinti hozzájárulás lesz a jogalap. A GDPR fogalomrendszerében az adatkezelőre van telepítve az adatkezelés jogalapja és jogkövetkezményei meghatározásának kötelezettsége. Fontos tehát a fogalmi tisztázás. Szerinte a jogalkalmazók feladata, hogy eldöntsék, hogy az adatkezelők helyesen határozzák-e meg az adatkezelés jogalapját. Sylvester Nóra megjegyezte, hogy az adattárca szabályozása nem rögzíti a szolgáltatás nyújtójának

jogalapját az adatkezelés vonatkozásában. A hozzájárulást mint jogalapot ért kritikák kapcsán Zelena Viktória hangsúlyozta, hogy a hozzájáruláson alapuló adatkezelés szolgáltatás tartalmát annak neve az állampolgárok számára érthető módon körül írja, abból könnyen tudnak annak tartalmára következtetni és használatáról dönteni. Kiss Attila viszont megjegyzete, hogy zavart okozhat, elsősorban a tudatos felhasználók körében, hogy míg más szolgáltatások esetében, ha hozzájárulásukat adták az adatkezeléshez, azt vissza is vonhatják, azonban az adattárca esetében az adatkezelés bizonyos elemei kötelezőek, így az nem vonható vissza. Illetve problémát jelent az is – ahogyan arra Kiss Attila és Bendik Tamás is rámutatott – hogy az adatkezelés jogalapja különbözhet a különböző adatkezelők, szolgáltatók, illetve érintettek esetében.

A pódiumbeszélgetés harmadik kérdésköre az uniós szabályozás kapcsán elsősorban arra vonatkozott, hogy az *eIDAS-rendelet* révén eljöh-e a digitális személyazonosítás forradalma és az Európai Unió képes lehet-e egyetemes szabályozás létrehozására. E körben Sylvester Nóra hangsúlyozta, hogy a 2016 óta hatályban lévő, közvetlenül alkalmazandó *eIDAS-rendeletnek* köszönhetően az elektronikus személyazonosító rendszerek kialakítása – ideértve a szabályozást és a technikai szabványokat is – Magyarországon kívül gyakorlatilag már minden tagállamban megtörtént. Tehát – ahogyan arra Szabó Áron is utalt – komoly uniós tapasztalatról beszélhetünk e körben. A nehézséget Zelena Viktória szerint inkább az adatok nemzetközi viszonylatban történő értelmezése és megfelelő összhangja jelenti.

Következő kérdésként Aczél-Partos Adrienn azt vetette fel, hogy bár a DÁP valóban mérőföldkőnek tekinthető, ugyanakkor hogyan egyeztethető össze azzal, hogy a magyar közigazgatás továbbra is nagymértékben papír alapú ügyintézésre támaszkodik. Kiss Attila elmondta, hogy – a jogalkotói tapasztalatból kiindulva – szerinte problémát jelent, hogy joghatás tekintetében nincs különbség a kézzel írt és aláírt, valamint a digitális beadványok között. Sylvester Nóra példaként hozta fel és üdvözölte a Polgári Perrendtartásban szereplő teljes bizonyító erejű magánokirat fogalom bővítését, amely révén már egyes informatikai szolgáltatások is ide sorolhatók. Bendik Tamás azon az állásponton volt, hogy egyelőre messze vagyunk attól, hogy a társadalmi közmegegyezés és a jogrendszer ne tulajdonítson ugyanolyan joghatást a papír alapú iratoknak, mint azok digitális megfelelőinek. Együttal felhívta arra a figyelmet, hogy bizonyos jogviszonyok és közszolgáltatások digitális térbe költözése magával hozza bizonyos társadalmi rétegek ezekből való kizárását is. Szerinte előbb jutunk el oda *de facto*, mint *de iure*, hogy a polgárként vagy jogalanyként való létezés ellehetetlenül, ha valaki nem mozog otthonosan a digitális térben. Erre válaszul Zelena Viktória arra az álláspontra helyezkedett, hogy nem is kell célul kitűzni, hogy mindent a digitális térben lehessen intézni. Mindez szerinte túl drága lenne, illetve nem is életszerű, hogy a folyamatok az ehhez szükséges mértékben leegyszerűsödjenek.

A pódiumbeszélgetést rövid jövőbe tekintéssel zárták a résztvevők. Sylvester Nóra arra hívta fel a figyelmet, hogy a leszakadó rétegek védelme érdekében a szabályozásban biztonsági szelepként mindig érvényesülnie kell annak, hogy a digitális ügyintézés nem tehető kötelezővé, alternatívát kell biztosítani az adott szolgáltatás eléréséhez, illetve senkinek nem származhat abból hátránya, ha nem a digitális megoldást választja. Zelena Viktória kiemelte, hogy akkor jó egy digitális szolgáltatás, ha annak használata könnyű, és valóban a felhasználót segíti. Párhuzamként, illetve jó példaként a Nemzeti

Adó- és Vámhivatal *e-SZJA* bevallását emelte ki. Kiss Attila szerint a digitális inklúzió legfontosabb eleme, hogy működjön az adott szolgáltatás, épüljön ki az azzal kapcsolatos bizalom a felhasználókban, az emberekben meglévő *orwelli Nagy Testvér* érzet, félelem szűnjön meg, adatbiztonsági és adatvédelmi szempontból egyértelmű legyen, hogy a kérdéses adatokhoz ki férhet hozzá. Bendik Tamás kiemelte, hogy az automatizálás sok adminisztratív terhet megszüntet majd, változik a szolgáltatások minősége is. Ugyanakkor eltűnik az emberi jelenlét az ügyféli, a kérelmezői, illetve a szolgáltatói oldalról is, amely felveti azt a kérdést, hogy lesz-e a jövőben a folyamat végén olyan humán intervenció, amely az etikailag vagy jogilag rossz döntést képes és meri is megváltoztatni.

A pódiumbeszélgetés végén lehetőség nyílt arra, hogy a konferencia résztvevői hozzászóljanak a témához, illetve kérdéseket intézzenek az előadókhoz. Amely során a DÁP applikáció társadalmi elfogadottságát vitatták meg röviden a jelenlévők, illetve az információbiztonsági tudatosság növelésének és a leszakadó rétegek támogatásának elengedhetetlenségét hangsúlyozták.

5. Második Panel – Az adatvagyon hasznosítása Magyarországon 2025-ben

A második, *Az adatvagyon hasznosítása Magyarországon 2025-ben* című panelt Ádám Dénes, a Központi Statisztikai Hivatal kommunikációs és architekturális igazgatóságát irányító elnökhelyettese vitaindító előadása nyitotta meg. Az ezt követő, Sántha György által moderált pódiumbeszélgetésen részt vett Kruchina Vince, a Nemzeti Adatvagyon Ügynökség Kft. ügyvezetője, Lapsánszky András, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság elnökhelyettese, Tomor Tamás, az Envirosense Hungary Kft. kereskedelmi és üzletfejlesztési igazgatója, valamint Virág Zsolt, a Hiflylabs Zrt. igazgatósági elnöke és társalapítója.

Felvezető előadásában Ádám Dénes az adatvagyon felgyorsult világban, illetve felgyorsuló adatpiacon való hasznosításáról beszélt. Prezentációja elején a világ megváltozását és az adatpiac rohamos növekedését azzal szemléltette, hogy a ChatGPT-nek elég volt mindössze egy nap ahhoz, hogy egymillió felhasználót elérjen, míg például a Netflix-nek ehhez három és fél évre volt szüksége. Jelentősen megváltozott ugyanakkor az adatok létrejöttének üteme is. Korábban akár napokat is igénybe vett egy adat létrejötte, ma már viszont egy másodperc alatt nagyjából 4700 terrabájtnyi adat jön létre. Az adatpiac is jelentős változáson esett át; a mai versenyhelyeztetel szemben régen monopolhelyezetről beszélhettünk, ahol a megbízhatóság jelentette a fő értéket, a XXI. században azonban a gyorsaság az elsődleges. Ugyanakkor a jó minőségű adatok, termékek előállításával emelkedik a presztízs, nő a felhasználói bizalom és javulhat az együttműködés is. Az előadó hangsúlyozta, hogy a Központi Statisztikai Hivatal célja, hogy élen járjon az adatpiaci versenyben, amelyhez több tényező szükséges. Fontos az adatkormányzásban való aktív részvétel a párhuzamosságok csökkentése érdekében; elengedhetetlen az adatok piacra kerülési idejének drasztikus csökkentése és az adatfelhasználói elégedettség növelése; fontos, hogy az adatgyűjtéseket az adminisztratív és az alternatív új adatforrások (mobilcella adatok, műholdadatok, digitális egészségügyi eszközadatok stb.) váltsák fel, így csökkennek az adminisztratív terhek; illetve szükséges az új adattudományi technikákat fejleszteni, valamint kísérleti statisztikákat

alkalmazni. Az előadó hosszabban kitért arra is, hogy a mesterséges intelligencia miként integrálódott – az automatizált adatgyűjtés és adatfeldolgozás, elemzés és modellezés kapcsán – a Központi Statisztikai Hivatal folyamataiba. Illetve beszélt a Virtuális Magyarország (VIMA) elnevezésű, 2022-ben indított projektről is, amely adminisztratív és regiszter alapú adatok, valamint nagymintás adatfelvételek összekapcsolását valósítja meg, létrehozva egy összekapcsolt, negyven adatkörből álló adatbázis struktúrát. A VIMA alapvető célja, hogy naprakészen és részletgazdagon tudja bemutatni a hatalmas adatpiaci ökoszisztémában az adatokat, illetve előrejelző funkcióval is bírjon, és képes legyen arra, hogy különböző scenárió elemzések mentén meg tudja mutatni, hogy milyen hatásai lehetnek egy potenciális válsághelyzetnek. Előadása végén hangsúlyozta, hogy az adatbázisok összekapcsolásával lényegesen több információ tárható fel, mint az eredeti adatbázisokban rejlő információk együttese.

A résztvevők – és tevékenységük – rövid bemutatását követően Sántha György arra kérte a pódiumbeszélgetés résztvevőit, hogy reagáljanak a vitaindító előadásban elhangzottakra. Virág Zsolt örömmel konstataulta, hogy a Központi Statisztikai Hivatal fontos feladatának érzi, hogy lépést tartson a piaci szereplőkkel. Ugyanakkor hangsúlyozta, hogy nem az államok, hanem a különböző vállalatok vannak a megfelelő információk birtokában, így például a *Google* többet tud rólunk, mint az állam. Kérdéses szerinte, hogy mennyire van lehetőség a különböző adatkörök együtt-látására, adatgazdák átadják-e egymásnak az adatokat. Tomor Tamás szintén üdvözölte, hogy a Központi Statisztikai Hivatal próbál felzárkózni, sőt élenjárni az új technológiák és az adatipar építésében. Hangsúlyozta, hogy munkájának legnagyobb értéke a közhitelítés. Lapsánszky András a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság és a Központi Statisztikai Hivatal szoros együttműködését emelte ki például a mobilszolgáltatók által kezelt helymeghatározási adatok vonatkozásában. Kruchina Vince szerint a probléma gyökerét az jelenti, hogy a magyar állam – különböző szervei révén – hatalmas adatvagyonnal rendelkezik, komoly adatbázisa alakult ki a számos területen megvalósuló központi adatgyűjtés révén, ugyanakkor annak kezelése során számos akadállyal kell megküzdenie. Példaként hozta fel az orvosi leletek ChatGPT-be való feltöltésének gyakorlatát, amely révén az állampolgárok egy külföldi piaci szereplővel osztják meg személyes adataikat. Hasonló eszközt akár a magyar állam is biztosíthatna az egészségügyi szolgáltatások hatékonyságának növelése érdekében, ugyanakkor a különböző jogi kötétségek miatt ezt nem teheti meg. Szerinte az adatokat nem az államtól, hanem a piaci szereplőktől szükséges védeni. Viszont felnőttek olyan generációk, akiket nem érdekel, hogy milyen információt adnak ki magukról egy piaci – leginkább amerikai – szereplőnek. Ez a már nem is jövőbeli, hanem igencsak aktuális probléma viszont felveti Európa versenyképességének negatív helyzetét is. A vitaindító előadásban is elhangzó komoly változások, amelyeket napjainkban tapasztalunk és amelyek előtt állunk, Virág Zsolt álláspontja szerint lehetőséget adnak az előrelépésre. Lapsánszky András viszont – a hírközlési és a média világából vett példák alapján – figyelmeztetett, hogy óvatosan kell a piaci és a gazdasági szempontokat a közszolgáltatási területeken értékelni. A hírközlési piacból kiindulva, szerinte a mesterséges intelligencia semmit sem alakít át tartalmilag, hanem új lehetőségeket kínál. Az a kérdés, hogy e lehetőségekkel élünk-e. Példaként a hagyományos ügyintézés elektronikusra való áttállítását em-

lítette meg a közigazgatásból, amely csupán az eljárás egyszerűsítésére és gyorsítására szolgáló új csatorna bevezetését jelentette.

A nemzeti adatvagyon hasznosításának rendszeréről és az egyes szolgáltatásokról szóló 2023. évi CI. törvény, valamint a *digitális államról és a digitális szolgáltatások nyújtásának egyes szabályairól szóló 2023. évi CIII. törvény* hatálybalépése, valamint a végrehajtásukkal kapcsolatos tapasztalatok kapcsán Tomor Tamás a jogalkalmazás fontosságára és meghatározó jelentőségére hívta fel a figyelmet, ugyanakkor – Virág Zsolttal együtt – megjegyzete, hogy e törvények alkalmazása kevésbé kapcsolódik az adatipari vállalkozások mindennapjaihoz. Kruchina Vince azokat az eseteket emelte ki, amikor az állami szabályozás nem megoldható. Ilyen esetekben az állam feladata megfelelő színvonalú, versenyképes alternatív megoldás biztosítása, amelyet az állampolgár a piaci szereplő által nyújtott szolgáltatás helyett választhat. Ezeknek az állami alternatíváknak a kidolgozását Tomor Tamás szerint is ösztönözni kell, hiszen általánosságban az adatipar komoly kitörési pontot jelenthet Magyarország és Európa számára. Álláspontja szerint az adatipar éves GDP-n belüli részarányát nevesíteni kellene. Virág Zsolt – amerikai példát említve – azt emelte ki, hogy fontos azzal is foglalkozni, hogy az adatok a felhasználók számára könnyen érthetők és fogyaszthatók legyenek. Lapsányszky András hangsúlyozta, hogy a szabályozás során – amely óriási felelősséget jelent – a piaci logika mellett számos más szempontot is figyelembe kell venni. A Kruchina Vince által felvetett állami alternatívák vonatkozásában pedig új szempontként azt vetette fel, hogy a közhitelesség fontos többletet jelent, ugyanis az adatot nem szabad csupán vagyongént, piaci lehetőségeként kezelni. Óriási értéke van annak, hogy a közhiteles adatokat valóságnak kell tekinteni mindaddig, amíg az ellenkezőjét bíróságon be nem bizonyítják.

A pódiumbeszélgetés végén az előadók a moderátor kérdésére a DÁP, az Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Tér (EESZT), valamint a *szélessáv.net* intézményeit emelték ki, mint az állam és a piac találkozását jelentő jó magyarországi gyakorlatot az elmúlt hónapokból.

A szekció zárásaként lehetőség nyílt a hallgatóság soraiból hozzászólni az elhangzottakhoz. Bendik Tamás – miután megszólítva érezte az adatvédelmi jogászok közöségét – hangsúlyozta, hogy a GDPR sok mindent szabályoz, ugyanakkor kevés tiltást tartalmaz, tehát nem lehetetleníti el egyes eszközök alkalmazását, ugyanakkor elismeri, hogy azokat drágíthatja, vagy komoly feltételekhez kötheti. Zelena Viktória pedig az állami szolgáltatásokba vetett bizalom kérdését vetette fel. Arra volt kíváncsi van-e valamilyen kutatás, tapasztalat, vagy akár csak érzet annak kapcsán, hogy létezik-e az a tendencia, miszerint egy európai állampolgár szívesebben tölti fel különböző adatait egy amerikai szolgáltatóhoz, mint saját állama szervéhez. Kruchina Vince szerint számos területen tapasztalható ez a bizalmi probléma – elég csak az egészségügyre vagy az oktatásra gondolni – amely miatt egyes piaci szereplőknek létjogosultsága lehet, hiszen az állampolgár nem bízik az állami szolgáltatásban.

6. A digitális technológia és adatgazdaság jogi szabályozása szekció – A Második ADATNAP párhuzamos szekciója

A Második ADATNAP konferencia második napján *A digitális technológia és adatgazdaság jogi szabályozása* címmel magyar nyelvű párhuzamos szekció megtartására

is sor került, ahol a hazai szakmai és tudományos élet képviselői vitatták meg – összesen három panelben – az adatgazdaság, az adatvédelem, a digitális piacok és a digitális jogok aktuális kérdéseit, valamint az adatgazdaság és digitális szabályozás jövőjét. A szekcióban továbbá bemutatták a PPKE JÁK Deák Ferenc Továbbképző Intézet új szakjogász képzéseit az adatgazdaság és adatkormányzás tárgyköreiben.

Zódi Zsolt, a Nemzeti Közszerológati Egyetem kutatóprofesszora nyitóelőadásában az európai platformszabályozás legújabb tendenciáit és dilemmáit mutatta be. Kiemelte, hogy az Európai Unió szabályozási rendszere egyre összetettebbé válik, gyakran egymásnak ellentmondó célokat követve, mint a kisvállalkozások támogatása és a fogyasztóvédelem, illetve az adatvédelem és az adatgazdaság ösztönzése. A főbb szabályozási eszközök – mint a digitális szolgáltatásokról szóló rendelet, a digitális piacokról szóló rendelet és az ágazati, illetve adatjogi irányelvek – végrehajtása számos nehézségbe ütközik: a transzparencia-követelmények teljesítése túlságosan lassú, a platformok együttműködése sokszor minimális, és a szabályok betartatása jelentős uniós beavatkozást igényel. *Zódi Zsolt* kiemelte, hogy a szabályozás eredményessége egyelőre korlátozott, miközben az Európai Unióban továbbra is elsősorban a fogyasztóvédelmi szempontok dominálnak, azonban egyre nagyobb hangsúlyt kap a digitális és adatszuverenitás kérdése is.

Szabó Endre Győző, a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság korábbi elnökhelyettese, az Európai Bizottság jogi tisztviselője a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet (AI Act) és a GDPR kapcsolatáról tartott előadásában kiemelte, hogy az új technológiák – különösen a mesterséges intelligencia – jelentős nyomást gyakorolnak a magánszféra védelmére, ezért kiemelt jelentősége van az egyéni jogok és a társadalmi együttélés szabályai megőrzésének. Mind a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet mind pedig a GDPR technológiai semlegességet, kockázatalapú megközelítést és átláthatósági követelményeket rögzít. A mesterséges intelligenciáról szóló rendelet részletes tilalomlistát tartalmaz a manipulatív, megtévesztő vagy társadalmi pontrendszeren alapuló alkalmazásokra, továbbá kiemeli a nagy kockázatú mesterséges intelligencia rendszerek – például biometria, érzelmefelismerés, oktatás, foglalkoztatás, bűnüldözés – speciális szabályozását. A szabályozás lehetővé teszi bizonyos személyes adatok kezelését torzítások észlelése és korrekciója érdekében, illetve előírja az emberi felügyeletet és az egyéni döntéshozatal magyarázatához való jogot. Külön hangsúlyt kapott, hogy a közérdekű mesterségesintelligencia-rendszerek fejlesztéséhez tesztkörnyezetben újra felhasználhatók a jogszerűen gyűjtött személyes adatok, miközben a hatóságok szerepe is bővül, hiszen az adatvédelmi hatóságok bizonyos esetekben piacfelügyeleti feladatokat is elláthatnak. Végül az előadás rámutatott a fokozott átláthatósági kötelezettségekre, különösen a természetes személyekkel közvetlenül interakcióba lépő, érzelmefelismerő vagy *deepfake* technológiát alkalmazó mesterségesintelligencia-rendszerek esetében.

Bottka Viktor, az Európai Bizottság Jogi Szolgálatának tagja a versenyjog és a digitális szabályozás kapcsolatáról beszélt, a mesterséges intelligencia és a virtuális világok piacainak sajátosságaira koncentrálván. Kiemelte, hogy az olyan hagyományos versenyellenes magatartások, mint a kartellek, az ármeghatározás vagy az információcsere, a digitális platformokon és a mesterséges intelligencia alapú algoritmusok révén új formában jelennek meg, növelve ezzel a piac átláthatóságát, de egyben új fele-

lősségi kérdéseket is felvetve. A kritikus inputok koncentrációja, a vertikális integráció, valamint az önpreferencia veszélyei miatt a piacmeghatározás és jogérvényesítés is komplexebbé vált, ezért a versenyhatóságoknak naprakész tudásra és új szemléletre van szükségük. Az előadás részletesen ismertette a digitális piacokról szóló rendelet és a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet azon szabályozási újításait, amelyek a digitális ökoszisztémákban a tisztességes verseny fenntartását célozzák.

Papp János Tamás, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának egyetemi adjunktusa a médiajog digitális korban megváltozó szerepét vizsgálta előadásában, elsősorban a mesterséges intelligencia hírmédiára gyakorolt hatására koncentrálva. Előadásában rámutatott, hogy a hagyományos médiaszabályozás alapvető céljai – mint a tájékoztatás megbízhatósága és a közérdek védelme – napjainkban új kihívások elé néznek, hiszen a mesterséges intelligencia által generált tartalmak felismerése sokszor nehézséget okoz. Az előadás kitért a szabályozási keretek korszerűsítésének szükségességére, valamint alternatív megoldások keresésére, hogy a tömegtájékoztatás hitelessége és társadalmi szerepe a digitális környezetben is megőrizhető maradjon.

Püskösty András, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának egyetemi adjunktusa *Láttelel uniós adatgazdaság kiépüléséről – mérlegen az első adatgazdasági jelentés* címmel az Európai Unió adatstratégiájának ambiciózus célkitűzéseit, valamint azok gyakorlati megvalósítását vizsgálta a 2021–2023-as és a 2024–2026-os adatpiaci jelentések fényében. A digitális szuverenitás és azon belül az adatszuverenitás fogalma politikai törekvésként jelenik meg, amelynek eléréséhez az Európai Unió számos eszközt mozgósított, köztük a közös európai adatterek kiépítését. A jelentések szerint bár az adatgazdaság értéke és az adatvállalkozások száma folyamatosan nő, az Európai Unió jelentős hátrányban van az USA-hoz képest, különösen a digitális infrastruktúra és a beruházások terén. Azt Püskösty András kiemelte, hogy az adatszuverenitás három szinten – egyéni, szervezeti és állami – vizsgálható, de különösen az egyéni és szervezeti szinten mutatkoznak gyakorlati hiányosságok. A legígéretesebb előrelépésként a GAIA-X projektet, valamint az Európai Egészségügyi Adattér kiépítését említette az előadó, ugyanakkor hangsúlyozta, hogy a célok eléréséhez további harmonizációs és intézményi lépések szükségesek, különösen tagállami szinten.

Zorkóczy Miklós (partner, Legalaise) a *legaltech* eszközök jogászai munkában betöltött szerepéről és bevezetésük gyakorlati kihívásairól tartott előadást. Bemutatta a dokumentum-automatizáció, szerződéskezelő rendszerek, e-aláírás, jogi chatbotok és online vitarendezési platformok előnyeit, amelyek jelentősen növelhetik a jogi szolgáltatások hatékonyságát és ügyfélélményét. Ugyanakkor hangsúlyozta, hogy a digitalizáció során számos dilemmával kell szembenézni, mint például a munkavállalói ellenállás, az adatvédelem, a kiberbiztonság vagy a különböző felelősségi kérdések. A sikeres bevezetéshez pedig elengedhetetlen a megfelelő technológia kiválasztása, a jogi megfelelés biztosítása és a változásmenedzsment.

Vajkovszky Ádám (Magyarország Európai Unió melletti Állandó Képviselője) előadásában az Európai Unió kiberbiztonsági szabályozásának legfrissebb fejleményeit elemezte, kiemelve a kiberbiztonság gazdasági, társadalmi és egyéni szintű jelentőségét. Bemutatta a legfontosabb uniós jogszabályokat – így a Kiberbiztonsági Rendeletet, a NIS 2 irányelvet, a kiberrezilienciáról szóló rendeletet (*Cyber Resilience Act*),

a kiberszolidaritásról szóló rendeletet (*Cyber Solidarity Act*) és a digitális működési reziliencia rendeletet (*Digital Operational Resilience Act – DORA*) –, valamint a különböző európai együttműködési fórumokat (*ENISA, NIS Cooperation Group, CSIRT Network*). Az előadó hangsúlyozta, hogy a tagállami átültetés, a szakemberhiány és az új technológiai fenyegetések komoly kihívást jelentenek.

Bálint János (junior associate, CMS CEE) előadásában a szólásszabadság és adatvédelem metszéspontját, különösen az online platformok *shadowbanning* gyakorlatát vizsgálta. Részletesen bemutatta, hogyan korlátozhatják a platformok a felhasználói tartalmak láthatóságát, és hogy ez milyen kihívásokat jelent a véleménynyilvánítás szabadsága, valamint az uniós szabályozás számára. Kiemelte a mesterséges intelligencia szerepét és az egységes európai hatósági gyakorlat kialakításának szükségességét.

Sorbán Kinga, Magyarország Európai Unió Melletti Állandó Képviselétén dolgozó távközlési és információs társadalom ügyi szakdiplomata az európai szabályozási újdonságokat ismertette a gyermekek ellen irányuló online bűncselekmények visszaszorításában. Kiemelte, hogy az elmúlt években jelentősen nőtt a közösségi médiát használó fiatalabb korosztály aránya, különösen a 7-8 évesek körében. Az uniós jogi megoldások – például az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv, a digitális szolgáltatásokról szóló rendelet, az életkornak megfelelő interfészek kialakítását célzó magatartási kódex, valamint a gyermekek szexuális kizsákmányolása elleni fellépéssről szóló irányelv tervezete – egyre szigorúbb kötelezettségeket rónak a platformokra a jogellenes tartalmak eltávolítása terén, miközben folyamatos kihívást jelent az életkor-ellenőrzés hatékony megvalósítása és a magánélet védelme közötti egyensúly megtalálása.

Aczél-Partos Adrienn, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának oktatója a mesterséges intelligencia oktatásának hazai jogi karokon való megjelenését mutatta be. Ismertette, hogy a mesterséges intelligenciát mind az osztatlan jogásképzésben, mind a doktori és szakjogász-képzésekben önálló tantárgyak, kutatócsoportok és specializációk formájában integrálják a tantervekbe. A képzési kínálatban megjelennek olyan kurzusok, mint a jogi informatika, a *legaltech*, az MI-jog, valamint a digitális gazdasági jog és kiberbiztonság, amelyek naprakész technológiai és jogi ismereteket nyújtanak. Megjegyezte, hogy a 2025. szeptember 1-ig hatályos jogszabályi előírások értelmében a felsőoktatási intézményeknek felül kell vizsgálniuk szabályzataikat és tanterveiket annak érdekében, hogy a mesterséges intelligencia használata szabályozottan, a képzési célokhoz igazodva jelenjen meg.

Liber Ádám (partner, Provaris) előadása a digitális technológiai jog, adatvédelem és megfelelőség aktuális kérdéseit járta körül, kitérve olyan különösen aktuális témakörökre, mint a nemzetközi adatáramlás, a GDPR-nak és a digitális szolgáltatásokról szóló rendeletnek való megfelelés, valamint a mesterséges intelligencia jogi kihívásai. Bemutatta, hogyan alakítják át a legújabb uniós szabályozások – mint például a digitális szolgáltatásokról szóló rendelet, a digitális piacokról szóló rendelet, vagy a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet – a vállalati megfelelési gyakorlatokat. Hangsúlyozta, hogy a digitális ökoszisztémában a jogászoknak egyszerre kell adatvédelmi, versenyjogi és technológiai szempontokat mérlegelniük.

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság részéről Kun István tartott előadást, bemutatva a közigazgatási jog és a statisztikai kockázatelemzés, valamint a technológiai innovációk és a közzsféra digitalizációjának elméleti alapjait. Kiemelte a korszerű

közigazgatási statisztika, a kockázatmenedzsment és az adatvezérelt döntéshozatal jelentőségét a modern államszervezetben, valamint kitért a digitális transzformáció humánerőforrás- és szervezeti kihívásaira is.

Eszteri Dániel a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság Incidens-bejelentési és Forensic Elemzési Osztályának osztályvezetője a mesterséges intelligencia-alapú döntéshozatal és profilalkotás adatvédelmi kihívásairól beszélt, egyúttal elemezte az uniós szabályozási törekvéseket is. Részletesen bemutatta, hogy a gépi tanulás és az automatizált döntéshozatal mennyiben felel meg a GDPR előírásainak, majd a Cambridge Analytica-botrány példáján keresztül világította meg az automatizált profilalkotás társadalmi veszélyeit. Előadása végén röviden ismertette az Európai Unió új mesterséges intelligencia szabályozási koncepcióját és annak várható hatásait a jogalkalmazásra.

Rideg Gergely, a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának oktatója előadásában a mesterséges intelligencia rendszerek felelősségi kérdéseit és a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet kockázatalapú szabályozási megközelítését elemezte gyakorlati példákon keresztül. Kiemelte, hogy a mesterséges intelligenciával kapcsolatos polgári jogi szankcióknak egyszerre kell preventív (megelőző) és reparatív (kárkiegyenlítő) célt szolgálniuk, miközben a jogalkalmazás fókuszba egyre inkább a kockázatkezelésen és a költségek kalkulálhatóságán van. Az előadás részletesen bemutatta, hogy a károsultnak kell bizonyítania a kár mértékét, a károkozó magatartást és az okozati összefüggést, ugyanakkor a jogellenesség és felróhatóság vélelmezett, így egy vállalkozás csak akkor mentesülhet a felelősség alól, ha igazolni tudja a megfelelő kockázatkezelési és ellenőrzési intézkedések megtételét. Két konkrét eseten – egy hibás MI-döntés alapján indított jogtalan követelésérvényesítésen, valamint egy adminisztratív tévedésből eredő adatvédelmi incidensen – keresztül mutatta be, hogy a nem kellően kontrollált vagy nem naprakész adatokon alapuló mesterséges-intelligencia-alkalmazás jelentős vagyoni és nem vagyoni károkat okozhat, amelyekért a felhasználó vállalkozás felelősséggel tartozik. Az előadás rávilágított arra is, hogy a magyar jogrendszerben a veszélyes üzemi felelősség és a bizonyítási szabályok alkalmazása mellett a mesterséges-intelligencia-rendszerek speciális kockázatai új jogalkalmazási dilemmákat vetnek fel.

Kovács György, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának oktatója előadásában a platformok szerzői jogok megsértéséért való felelősségével foglalkozott, kitérve a CDSM irányelv⁴ és a digitális szolgáltatásokról szóló rendelet kapcsolódási pontjaira. Az előadó rávilágított arra, hogy a szerzői jogi megsértések esetén a CDSM 17. cikke *lex specialis* jelleggel alkalmazandó, azonban a digitális szolgáltatásokról szóló rendelet további kiegészítő kötelezettségeket is előír a platformszolgáltatók számára. Kiemelte az értesítési és eltávolítási eljárások (*notice and takedown/stay down*) szerepét, valamint az automatizált és humán felülvizsgálat jelentőségét. Az előadás hangsúlyozta az alapjogok közötti egyensúly megtalálásának

⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/790 irányelve (2019. április 17.) a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról

nehézségeit, valamint a szabályozás extraterritoriális hatását és annak globális mintaként való megjelenését.

A Második ADATNAP konferencia *A digitális technológia és adatgazdaság jogi szabályozása* című párhuzamos szekciója tehát átfogó, tudományosan megalapozott képet adott a jogi szabályozás aktuális kihívásairól, kiemelve a szakjogászképzés stratégiai jelentőségét és időszerűségét. Az előadások világosan rávilágítottak arra, hogy a digitális korszakban a jogalkotásnak és jogalkalmazásnak alkalmazkodnia kell a technológiai innovációkhoz, a fogyasztói szokások változásához és a globális piacok összetettségéhez.

7. Zárszó

A konferencia záró szekciójában elsőként Csomán Gábor, a Magyar Zoltán E-közigazgatástudományi Egyesület titkára vonta le röviden a Második ADATNAP konzekvenciáit, párhuzamot vonva az előző évi eseménnyel, ahol szintén a kerekasztalbeszélések adták a konferencia sava-borsát, amelyek végére ugyanúgy felfokozott szakmai hangulat alakult ki. Ennek eredményeként már a Második ADATNAP első napjának végén szervezni kezdték az érintettek a következő évi eseményt, amelyen szintén a közös beszélgetések és a tapasztalatcsere áll majd a középpontban. Csomán Gábor kiemelte, hogy az ADATNAP nemzetközi konferenciává történő kiterjesztése nagyon komoly többletet jelentett, hiszen így lehetőség nyílt az Európai Unión kívüli szereplők becsatornázására, szabályozásuk és tapasztalataik megismerésére is. Végezetül – a jövő évi hasonló folytatásban bízva – köszönetet mondott a Második ADATNAP szervezőinek és támogatóinak.

Kovács György, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Deák Ferenc Továbbképző Intézetén induló digitális technológiai és adatgazdasági szakjogászképzés szakfelelőseként röviden ismertette az angol nyelven folyó képzést, amelynek célja, hogy a képzésben résztvevőket végig vezesse a digitális gazdaság legaktuálisabb jogi és szabályozási kérdésein, rendszerezett áttekintést nyújtva a digitális gazdaság legfontosabb jogi aspektusairól. Illetve dióhéjban összefoglalta a résztvevőknek *A digitális technológia és adatgazdaság jogi szabályozása* című párhuzamos szekció előadásait.

A konferencia zárásaként Gerencsér Balázs Szabolcs, az Ereky István Közjogi Kutatóközpont igazgatója osztotta meg röviden gondolatait – egyfajta útravalóként – a résztvevőkkel, miszerint az ADATNAP legfontosabb célja, hogy hidat képezzen a gazdasági és állami szereplők, a tudományos és civil szféra, valamint a *stakeholderek*, a nemzeti és nemzetközi aktorok, illetve az oktatás és a kutatás között. A szervezők évről-évre olyan fórumot kívánnak létrehozni és meggyökereztetni, ahova örömmel jön mindenki, aki adatgazdasággal, adatpolitikával vagy adatstratégiával foglalkozik és közvetlenül hasznosítható információkkal és kapcsolatokkal szeretne gazdagodni. Ennek megfelelően – a részvétel megköszönése mellett – szeretettel hívott mindenkit a 2026-os ADATNAP-ra, amelynek szervezése már meg is kezdődött.

Ungvári Álmos
PhD-hallgató (PPKE JÁK)